

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ

Анотація. Визначено сутність та значення категорії "якість трудового життя". Розглянуто існуючі системи оцінки якості трудового життя. Запропоновано вдосконалену систему оцінки якості трудового життя.

Аннотация. Определены сущность и значение категории "качество трудовой жизни". Рассмотрены существующие системы оценки качества трудовой жизни. Предложена усовершенствованная система оценки качества трудовой жизни.

Annotation. The essence and value of the category "quality of working life" is defined. The existing systems of assessing the quality of working life are considered. The improved system of assessing the quality of working life is proposed.

Ключові слова: якість трудового життя, концепція якості трудового життя, трудовий потенціал, методологія оцінки якості трудового життя, система оцінки якості трудового життя.

Участь людини в економічній діяльності характеризується її потребами та можливостями їх задоволення, які обумовлені характеристиками людського потенціалу: здоров'ям, моральністю, творчими здібностями, освітою та професіоналізмом. Таким чином, людина в ринковій економіці виступає, з одного боку, як споживач економічних благ, які виробляють організації, а з іншого – як власник здібностей, знань та навичок, необхідних організаціям.

Концепція якості трудового життя ґрунтується на створенні умов, які забезпечать оптимальне використання трудового потенціалу людини.

Актуальність теми полягає в необхідності створення умов для розширеного відтворення робочої сили в сучасних умовах розвитку економіки України, підвищення її кількісних та якісних характеристик на основі зростання якості трудового життя.

На сьогоднішній день як в Україні, так і в інших країнах не існує єдиної методологічної бази щодо оцінки якості трудового життя з виходом на їх практичне застосування. А без проведення оцінки якості трудового життя стає неможливим використання методів покращення якості трудового життя.

У науковій літературі на сьогоднішній день можемо зустріти ряд робіт, присвячених розгляду питань щодо визначення якості трудового життя. Найбільш складною проблемою щодо якості трудового життя є оцінка його стану. Це питання розглядали такі науковці, як Дж. Р. Хекман та Дж. Ллойд Саттл, Янковська В. І., Айвазян С. А., Генкін Б. М., Єгоршин А. П., Грішнова О. А., Пономаренко В. С. та ін. [1 – 7].

Метою статті є визначення сутності та значення категорії "якість трудового життя", а також розгляд методичного підходу щодо оцінки якості трудового життя.

Суб'єктом дослідження є людина.

Об'єктом дослідження є процес оцінки якості трудового життя.

Предметом дослідження є система оцінки якості трудового життя.

Концепція якості трудового життя (ЯТЖ) набула широкого розповсюдження в багатьох розвинених країнах та стала об'єктом вивчення деяких організацій ООН, а саме міжнародної організації праці та ЮНЕСКО. В результаті концепція якості трудового життя була визначена даними організаціями як важливий інструмент соціально-економічної політики.

Відповідно, якість трудового життя була визначена як інструмент зростання продуктивності праці та покращення добробуту трудового життя.

На думку Єгоршина А. П., якість трудового життя – інтегральний показник, який всебічно характеризує економічний розвиток суспільства, рівень матеріального, медико-екологічного та духовного добробуту [1].

Янковська В. І. вважає, що якість трудового життя – це певний комплекс факторів, які характеризують об'єктивні параметри життєдіяльності суб'єктів у праці [2].

Дж. Р. Хекман та Дж. Ллойд Саттл пропонують визначити якість трудового життя як певний рівень, до якого працівниками організації можуть задовольнятися важливі особисті потреби в результаті праці в цій організації.

Автор пропонує власне визначення поняття якості трудового життя, а саме: "Якість трудового життя – ступінь задоволення потреб та інтересів працівника в сукупності з рівнем максимальної реалізації його потенціалу в результаті трудової діяльності даного працівника в даній організації".

На думку Генкіна Б. М. [3], для оцінки ЯТЖ персоналу на підприємстві достатньо проаналізувати характеристики робочого місця, виробничого середовища, організації та оплати праці, а також взаємовідносин у виробничому колективі.

Солов'юв Р. М. [4] при оцінці якості трудового життя пропонує розподілити показники на декілька груп: загальноекономічні; показники кількості зайнятих, ступеня використання робочого часу, руху та підготовки кадрів;

Наступні групи показників ЯТЖ запропоновані Єгоршиним А. П. [1]. Він розподіляє їх на сім груп: трудовий колектив, оплата праці, робоче місце, керівництво підприємства, службова кар'єра, соціальні гарантії та соціальні блага.

Автор вважає, що для комплексної оцінки рівня ЯТЖ необхідно включити такі параметри:

- зміст та організація праці персоналу;
- організація підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки персоналу;
- оцінка та атестація персоналу;
- організація робочого місця;
- розвиненість організаційної культури;
- система стимулювання персоналу;
- дотримання трудового законодавства.

Таким чином, науковим результатом дослідження є вдосконалення визначення категорії "якість трудового життя" та системи оцінки ЯТЖ. Перспективами подальших наукових досліджень у даному напрямі є подальший розвиток та впровадження на підприємствах системи оцінки якості трудового життя для використання методів покращення якості трудового життя.

Наук. керівн. Іванісов О. В.

Література: 1. Егоршин А. П. Мотивация трудовой деятельности : учебн. пособ. / Егоршин А. П. – Н. Новгород : НИМБ, 2003. – 320 с. 2. Янковская В. И. Основные составляющие качества трудовой жизни / Янковская В. И. // Стандарты и качество. – 2003. – № 2. – С. 46–47. 3. Генкин Б. М. Экономика и социология труда : учебник для вузов / Б. М. Генкин. – М. : Норма, 2003. – 33 с. 4. Пономаренко В. С. Рівень і якість життя населення України : монографія / В. С. Пономаренко, М. О. Кизим, Ф. Н. Узунов. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 202 с. 5. Методологічні засади дослідження якості життя працюючого населення [Текст] // Україна: Аспекти праці. – 2011. – № 4. – С. 24–32. 6. Айвазян С. А. Интегральные свойства качества жизни населения (моделирование, измерение, информационное обеспечение) / С. А. Айвазян // Проблемы информатизации. – 1999. – № 2. – С. 60–66. 7. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2004. – 536 с.